

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 416/2015-9

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 25. júna 2015 v senáte zloženom z predsedu Sergeja Kohuta, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Lajosa Mészáros (sudca spravodajca) predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Vladimírom Bajtošom, Advokátska kancelária, Alžbetina 3, Košice, vo veci namietaného porušenia čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Okresného súdu Banská Bystrica sp. zn. 4 T 87/2007 z 25. septembra 2013, uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 2 To 121/2013 z 13. mája 2014 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Tdo 7/2015 z 12. februára 2015 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 7. mája 2015 osobne na podateľňu doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“) vo veci namietaného porušenia čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Okresného súdu Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 4 T 87/2007

z 25. septembra 2013, uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 2 To 121/2013 z 13. mája 2014 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 5 Tdo 7/2015 z 12. februára 2015.

Zo sťažnosti vyplýva, že rozsudkom okresného súdu sp. zn. 4 T 87/2007 z 25. septembra 2013 bol sťažovateľ uznaný vinným z dvoch skutkov kvalifikovaných ako trestný čin podvodu, ktoré mal spáchať v roku 1992. Ďalej bol uznaný vinným zo spáchania trestného činu sprenevery a podvodu, ako aj z trestného činu legalizácie príjmu z trestnej činnosti, pričom tieto skutky mal spáchať v rokoch 1998 – 1999. Bol mu za to podľa § 252 ods. 3 Trestného zákona z roku 1961 uložený úhrnný trest odňatia slobody v trvaní 4 rokov. Uznesením krajského súdu sp. zn. 2 To 121/2013 z 13. mája 2014 bolo odvolanie sťažovateľa proti uzneseniu okresného súdu zamietnuté.

Uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 5 Tdo 7/2015 z 12. februára 2015 bolo odmietnuté dovolanie sťažovateľa proti uzneseniu krajského súdu.

Ako to vyplýva zo skutkov, tie mali byť spáchané v rozmedzí rokov 1992 až 2001. Obvinenie bolo vznesené v roku 1999. Obžaloba bola podaná v roku 2007, teda po ôsmich rokoch vyšetrovania. Vec bola právoplatne ukončená v máji 2014, teda po ďalších siedmich rokoch. Celé trestné konanie trvalo približne 15 rokov, pričom prvé dva skutky mali byť spáchané pred 22 rokmi a ostatné 13 až 15 rokov pred odsudzujúcim rozsudkom. Už v rozsudku okresného súdu sa uviedlo, že u sťažovateľa bolo porušené jeho právo na prejednanie veci v primeranej lehote, pričom ako dôvod dĺžky trestného konania okresný súd neuviedol nijakú skutočnosť, z ktorej by bolo možné vyvodiť, že dĺžku konania ovplyvnil sťažovateľ. Okresný súd správne konštatoval, že vo výnimočných prípadoch Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) uznal za primeranú lehotu konania lehotu v trvaní 6 rokov a táto svojimi dôsledkami v kontexte 10 rokov od spáchania skutku môže nadobudnúť charakter odopretia spravodlivosti.

Podľa názoru sťažovateľa všeobecné sudy nedostatočne vyhodnotili porušenie práva na spravodlivý súdny proces a nezohľadnili mimoriadnu dĺžku celého trestného konania. V prípade dvoch skutkov kvalifikovaných ako podvod malo dôjsť k zastaveniu trestného stíhania, a to z dôvodu § 9 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku. Pokiaľ ide o ďalšie skutky, ak nedošlo k zastaveniu trestného konania, mala sa zohľadniť jeho mimoriadna dĺžka, ako aj

čas, ktorý ubehol od spáchania skutkov, s tým, aby bol uložený ešte miernejší trest odňatia slobody s podmieneným odkladom na dlhšiu skúšobnú dobu.

Neprimeranosť dĺžky trestného konania je zásahom do základných práv obžalovaného garantovaných čl. 6 ods. 1 dohovoru. Súd môže v prípade uplatnenia kompenzácie porušenia práva na prejednanie veci v primeranej lehote trestné stíhanie zastaviť s poukazom na ustanovenie § 9 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku z dôvodu porušenia čl. 6 ods. 1 dohovoru za predpokladu, že obžalovaný túto kompenzáciu v prebiehajúcom trestnom konaní uplatní a súd tieto prieťahy zistí (I. ÚS 236/2011). Takúto formu kompenzácie za porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru pripustil aj ESĽP (Eckle c. Nemecko).

Sťažovateľ si túto kompenzáciu uplatnil minimálne v odvolacom konaní a prieťahy okresný súd konštatoval aj v odsudzujúcom rozsudku.

Ďalej sa sťažovateľ domnieva, že krajský súd sa nezaoberal jeho odvolacími dôvodmi, čo sa odzrkadlilo v odôvodnení rozhodnutia, keďže sa obmedzil na konštatovanie, že sa stotožňuje s odôvodnením okresného súdu. Sťažovateľ má preto pochybnosti, či sa krajský súd zaoberal obsahom spisu a vykonanými, resp. nevykonanými dôkazmi. Rozsiahlosť spisu nemôže byť dôvodom na takýto postup. Sťažovateľ z vlastného pohľadu nezavinil, že orgány činné v prípravnom konaní pospájali do jedného konania aj nesúvisiace alebo málo súvisiace skutky, čo malo vplyv na dĺžku konania a jeho kvalitu.

Sťažovateľ navrhuje rozhodnúť, že „že rozsudkom Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 4T 87/2007 zo dňa 25.09.2013 v spojení s uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 2To 121/2013 zo dňa 13.05.2014 a nadväzujúcim uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 5Tdo 7/2015 zo dňa 12.02.2015 bol porušený čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd v znení protokolu č. 11, účinný od 01.01.1998 a zrušil napadnuté rozhodnutia vo všetkých výrokoch a nariadil, aby súdy opätovne vo veci konali a rozhodli.“

II.

Z odvolania sťažovateľa proti rozsudku okresného súdu sp. zn. 4 T 87/2007 z 25. septembra 2013 podaného 4. novembra 2013 obhajcom vyplýva, že sťažovateľ žiada, aby bol oslobodený spod obžaloby, pretože nebolo dokázané, že žalované skutky spáchal.

Z uznesenia krajského súdu sp. zn. 2 To 121/2013 z 13. mája 2014 vyplýva, že ním bolo zamietnuté inter alia odvolanie sťažovateľa proti rozsudku okresného súdu sp. zn. 4 To 87/2007 z 25. septembra 2013. Podľa názoru krajského súdu u sťažovateľa (rovnako ako u ostatných obžalovaných) bolo porušené právo na prejednanie vecí v primeranej lehote. Treba však zdôrazniť, že pôvodná obžaloba bola podaná okresnému súdu 31. júla 2007 na 17 obžalovaných za 16 skutkov, kde všetkých obžalovaných spájala osoba sťažovateľa. Keďže vec sa nedala prerokovať v celku pre neprítomnosť niektorých obžalovaných, bolo potrebné vylúčiť časť skutkov na samostatné konanie, resp. následne ich spojiť na spoločné konanie. Od spáchania skutkov teda uplynula značná doba. Dokazovanie však, čo sa týka niektorých skutkov, bolo sťažené potrebou zabezpečiť dôkazy súvisiace s medzinárodnou účasťou, ako aj zabezpečiť doklady z Maďarska a ich preklad, zabezpečiť daňové a colné doklady, vypracovať znalecké posudky k jednotlivým skutkom, ako aj neprítomnosťou najmä sťažovateľa v istej časti konania, čo všetko malo vplyv na jeho dĺžku, avšak to v konečnom dôsledku nemôže byť na neprospech ostatných obžalovaných. Preto treba považovať trest uložený sťažovateľovi za primeraný a zákonný.

Z uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 5 Tdo 7/2015 z 12. februára 2015 vyplýva, že ním bolo odmietnuté dovolanie sťažovateľa proti uzneseniu krajského súdu sp. zn. 2 To 121/2013 z 13. mája 2014. V podanom dovolaní sťažovateľ namietal porušenie ustanovenia § 40 ods. 1 Trestného zákona z roku 1961, čo malo znamenať nesprávne použité hmotnoprávneho ustanovenia, ako aj založenie výroku o vine na dôkaze vykonanom nezákonným spôsobom. Ani jeden z týchto dovolacích dôvodov nepovažuje najvyšší súd za preukázaný.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľov. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, návrhy podané oneskorene, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Na rozhodnutie o tej časti sťažnosti, ktorá smeruje proti rozsudku okresného súdu sp. zn. 4 T 87/2007 z 25. septembra 2013 pre porušenie čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, nie je daná právomoc ústavného súdu.

Ako to vyplýva z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy, právomoc ústavného súdu poskytovať ochranu základným právam a slobodám je daná iba subsidiárne, teda len vtedy, keď o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy.

Proti rozsudku okresného súdu bolo prípustné odvolanie ako riadny opravný prostriedok, a preto právomoc poskytnúť ochranu označeným právam sťažovateľa vo vzťahu voči rozsudku okresného súdu mal krajský súd v rámci odvolacieho konania. To zároveň vylučuje v uvedenom rozsahu právomoc ústavného súdu. Treba tiež poznamenať, že sťažovateľ právo podať odvolanie aj využil.

Odlišná je situácia vo vzťahu k tej časti sťažnosti, ktorá smeruje proti konaniu vedenému krajským súdom pod sp. zn. 2 To 121/2013 a jeho uzneseniu z 13. mája 2014 a proti konaniu vedenému najvyšším súdom pod sp. zn. 5 Tdo 7/2015 a jeho uzneseniu z 12. februára 2015, v oboch prípadoch pre porušenie čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj čl. 6 ods. 1 dohovoru. Tieto časti sťažnosti treba považovať (s jednou výnimkou uvedenou v ďalšom) za zjavne neopodstatnené.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o

ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie veci všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel.

Sťažovateľ v podanej sťažnosti vytýka, že vzhľadom na veľmi dlhé trvanie trestného stíhania, ktoré nie je možné považovať z hľadiska jeho dĺžky za primerané, správne mal byť (prinajmenšom čo sa týka niektorých najstarších skutkov) spod obžaloby oslobodený v zmysle judikatúry ESĽP, na ktorú poukazuje. Alternatívne je toho názoru, že za zbytočné prieťahy mu mal byť uložený podstatne miernejší trest odňatia slobody s podmieneným odkladom na skúšobnú dobu. Napokon namieta, že krajský súd sa dostatočne nezaoberal dôvodmi jeho odvolania.

Ústavný súd predovšetkým poznamenáva, že uvedená argumentácia sťažovateľa nebola uplatňovaná v dovolaní podanom proti uzneseniu krajského súdu. Najvyšší súd sa ňou preto ani nezaoberal. Tým je bez ďalšieho daná zjavná neopodstatnenosť tej časti sťažnosti, ktorá smeruje proti konaniu a rozhodnutiu najvyššieho súdu.

Pri posudzovaní konania a rozhodovania krajského súdu považuje ústavný súd jeho argumentáciu za dostatočnú a presvedčivú. Žiadne známky arbitrárnosti či zjavnej neodôvodnenosti nevykazuje. Skutočnosť, že sťažovateľ má na vec odlišný právny názor, neznamená sama osebe porušenie jeho označených práv.

Z judikatúry ESĽP vyplýva, že odškodnenie za ujmu spôsobenú porušením práva na prejednanie veci v primeranej lehote možno poskytnúť aj inou formou, a to priznaním určitej finančnej čiastky v osobitnom konaní. Špecificky v prípade trestného konania prichádza do úvahy predovšetkým zmiernenie uloženého trestu, samozrejme, za podmienky, že je obvinený uznaný vinným. Pokiaľ súd vo svojom rozhodnutí výslovne uzná, že právo

obvineného na primeranú dĺžku konania bolo porušené, a z tohto dôvodu mu uložený trest určitým spôsobom zmierni, potom možno konštatovať, že spôsobená ujma bola kompenzovaná (Beck proti Nórsku, Van Laak proti Holandsku). Prípadné zastavenie trestného stíhania z dôvodu neprimeranej dĺžky konania môže byť považované za dostatočnú nápravu len za predpokladu, že je pravdepodobné, že sa obvinený takto vyhne odsúdeniu, teda nie vtedy, ak je trestné stíhanie zastavené ešte skôr, než bolo vynesené aspoň jedno meritórne rozhodnutie (Sprotte proti Nemecku).

Krajský súd v zásade uznal, že došlo k porušeniu práva na prejednanie veci v primeranej lehote. Na základe argumentov, ktoré konkrétne uviedol, dospel k názoru, že trest uložený sťažovateľovi (ktorý je pri dolnej hranici zákonnej trestnej sadzby, pozn.) je za daných okolností primeraný.

Ústavný súd nevidí dôvod, aby do týchto záverov zasiahol, a to tým menej, že pokiaľ sťažovateľ nepovažuje krajským súdom priznanú kompenzáciu za prieťahy v konaní (uloženie trestu pri dolnej hranici trestnej sadzby) za primeranú, potom môže (prípadne mohol v minulosti) požadovať aj finančné zadosťučinenie. Treba tiež dodať, že sťažovateľ argumenty krajského súdu týkajúce sa dĺžky konania nijako nespochybňuje.

Pokiaľ ide o námietku, podľa ktorej krajský súd nevenoval dostatočnú pozornosť odvolacím argumentom sťažovateľa, treba uviesť, že sťažovateľ túto svoju námietku nijako bližšie nekonkretizoval. Neuviedol teda, ktoré odvolacie argumenty má na mysli.

Z pohľadu ústavného súdu je potrebné osobitne sa zaoberať námietkou sťažovateľa, podľa ktorej malo byť jeho trestné stíhanie zastavené, a to prinajmenšom čo sa týka niektorých najskoršie spáchaných skutkov. Túto námietku považuje ústavný súd za neprípustnú.

Podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu

jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov.

Podľa § 53 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd neodmietne prijatie sťažnosti, aj keď sa nespĺnila podmienka podľa odseku 1, ak sťažovateľ preukáže, že túto podmienku nespĺnil z dôvodov hodných osobitného zreteľa.

Z odvolania sťažovateľa zo 4. novembra 2013 podaného proti rozsudku okresného súdu sp. zn. 4 T 87/2007 z 25. septembra 2013 vyplýva, že síce namietal neprimeranú dĺžku trestného konania, ale nedomáhal sa zastavenia, prípadne čiastočného zastavenia konania z tohto dôvodu. Vyjadril názor, že vzhľadom na prieťahy by mal dostať trest omnoho miernejší, než aký mu uložil okresný súd. Domáhal sa výlučne len oslobodenia spod obžaloby, keďže sa necítil byť vinný, zastavenie trestného stíhania ani alternatívne nepožadoval.

Treba konštatovať, že hoci sťažovateľ možnosť podať proti rozsudku okresného súdu odvolanie využil, zastavenia trestného stíhania sa nedomáhal. Z tohto pohľadu platí, že formálne vzaté zákonom daný účinný opravný prostriedok síce využil, ale z materiálneho hľadiska sa tak nestalo, keďže sa zastavenia trestného stíhania nedomáhal.

V uvedenej súvislosti treba napokon dodať, že sťažovateľ ani len netvrdil (tým menej preukazoval), že zastavenia konania sa v odvolaní nedomáhal z dôvodov hodných osobitného zreteľa. Preto ani neprichádzal do úvahy prípadný postup ústavného súdu podľa § 53 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Berúc do úvahy uvedené skutočnosti, ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to vyplýva z výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. júna 2015